

Aleg. 259

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego, o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

Krajowa szkoła mleczarska w Rzeszowie, otwarta jeszcze w maju 1903, lecz pomieszczona prowizorycznie w jednym tylko, w chwili otwarcia niezupełnie zaadaptowanym budynku, wchodzi obecnie po wykonaniu dodatkowych budowli i po uzupełnieniu urządzeń maszynowych w okres prawidłowego rozwoju.

Rachunki kosztów założenia nie zostały jeszcze zamknięte, gdyż nie przeprowadzono dotąd kolaudacji dopiero ukończonych budynków, Wydział krajowy konstatuje jednak, że wydatki nie przekroczą sumy preliminowanej okrągło na 100.000 Koron.

Fakt ten świadczący o nader oględnej gospodarce Wydziału krajowego podnosi Komisya gospodarstwa krajowego z uznaniem, a to tem bardziej, gdy się zważy, że prawie równocześnie założona szkoła mleczarska w Kromieryżu, także na dwunastu uczni, 260.000 K kosztowała.

W myśl życzeń Wysokiego Sejmu, pokrywa Wydział krajowy koszta założenia szkoły częściowo w drodze pożyczki zaciągniętej z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego, licząc zarazem na to, że połowa kosztów pokrytą będzie z funduszy państwowych.

C. k. Ministerstwo rolnictwa zaaprobowало jeszcze w roku zeszłym projekt założenia i organizacji szkoły i przyrzekło w zasadzie swą pomoc finansową, dotąd jednak przyznanej subwencji nie wyasygnowało i nie oznaczyło nawet jej wysokości.

Wskutek tego Wydział krajowy nie przedstawia na razie planu pokrycia kosztów założenia szkoły mleczarskiej, polegając jednak na przyrzeczeniu c. k. Ministerstwa rolnictwa, wstawił do preliminarza budżetu krajowego na rok 1905, obok kwoty 6.000 K tytułem raty na spłatę zaciągniętej w kwocie 30.000 K pożyczki, także kwotę 10.000 K tytułem jednej części subwencji państwowej na poczet kosztów założenia szkoły. Ponieważ rychłe przyznanie zasiłku państwowego jest rzeczą konieczną dla ustalenia planu pokrycia wydatków na założenie szkoły, Komisya gospodarstwa krajowego przedkłada przy końcu sprawozdania odpowiednią rezolucyę do c. k. Rządu.

Załączony do sprawozdania Wydziału krajowego statut organizacyjny i plan nauk szkoły mleczarskiej w Rzeszowie, opiera się na zasadach przedstawionych już poprzednio i przez Wysoki Sejm za odpowiadające celowi uznanych.

Nauka udzielaną będzie na trzech kursach: 1. Na niższym kursie mleczarskim, trwającym cztery miesiące, celem przygotowania kierowników małych mleczarni ręcznych; 2. na wyższym ośmiomiesięcznym kursie mleczarskim, celem kształcenia kierowników większych mleczarni i 3. na kursie serkarskim trwającym cały rok, w celu fachowego kształcenia serkarzy.

Zgodnie z planem organizacyjnym odbyły się dotychczas dwa niższe kursa mleczarskie, a w marcu bieżącego roku otwarto pierwszy ośmiomiesięczny kurs wyższy. Na każdy z tych kursów przyjęto po 12 uczniów, mimo znacznie liczniej-

szych zgłoszeń, do tej bowiem liczby ogranicza statut ilość uczniów zwyczajnych. Według informacji zasiągniętych na miejscu, ilość zgłoszeń do pierwszych dni października, na nadchodzący kurs zimowy, doszła już do liczby piętnastu i prawdopodobnie do końca miesiąca znacznie się wzmoże.

Skonstatować należy, że wedle zapisków kierownika szkoły, z 25 uczniów, którzy dotychczas niższe kursa szkoły ukończyli, 21 pracuje w zawodzie mleczarskim.

Zorganizowanie kursu serkarskiego zapowiada Wydział krajowy na rok przyszły, po uzupełnieniu już zaprojektowanych urządzeń serowni szkolnej

Ponieważ zamierzone zawiązanie spółki producentów mleka nie przyszło do skutku, zarządził Wydział krajowy prowadzenie mleczarni szkolnej na własny rachunek zakładu.

Taka organizacja mleczarni odpowiadająca także wyrażonej intencji Ministerstwa rolnictwa, jest zdaniem Komisji gospodarstwa krajowego korzystną dla szkoły, upraszcza bowiem administrację i jak doświadczenie wykazało, przynosi stanowczo niezły dochód. (w roku bieżącym wykazują dotąd rachunki około 1.000 K czystego zysku).

Komisja gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, że krajowa szkoła mleczarska będzie istotnie doniosłym czynnikiem w rozwoju przemysłu mleczarskiego w kraju i umożliwi Wydziałowi krajowemu szerszą akcję na polu organizacji i doskonalenia produkcji mleczarskiej, krępowanej dotąd brakiem ludzi z gruntownym fachowym wykształceniem.

Przechodząc do innych spraw mleczarskich, któremi zajmował się Wydział krajowy, Komisja gospodarstwa krajowego wita z zadowoleniem opracowanie statystyki mleczarskiej, zawierającej bliższe dane, o liczbie istniejących mleczarni, o ich rozmiarach, roziedleniu i warunkach produkcji. Opierając się na cyfrowym zestawieniu dołączonym w osobnym alegacie do sprawozdania Wydziału krajowego, wysnuć można następujący wniosek. Mimo szybkiego przyrostu mleczarni, których liczba w roku 1897 wynosiła 106, a w roku 1903 wzrosła do 300, produkcja masła deserowego w kraju jest jeszcze bardzo małą, wynosi bowiem zaledwie 800.000 kilogramów rocznie, na jedną więc mleczarnię wypada przecięciowo 2.600 kilogramów. Gdy jednak odtrącimy kilka większych mleczarni, które po nad 1.000 litrów mleka dziennie przerabiają, to przecięcie to spadnie do 1.800 kg. rocznego wyrobu.

Mamy więc w znacznej części do czynienia z zakładami przemysłowymi bardzo drobnymi, których produkcja w handlu światowym zaważyć nie może. Chcąc zatem, aby kraj nasz zajął z czasem na rynku europejskim pod względem produktów mleczarskich stanowisko, jakie zająć może i powinien, starać się wszelkimi siłami powinniśmy powoływać do życia w kraju mleczarnie większe na stowarzyszeniach oparte, któreby stojąc na silniejszej podstawie finansowej, dysponując większą ilością mleka, mogły opłacić uzdolnionych fachowych kierowników, i wyrabiać towar mogący tak pod względem ilości jakoteż i jakości, wytrzymać konkurencyę zgraniczną i wyrobić krajowej produkcji odpowiednią markę. Tą myślą kierując się, Wydział krajowy zainicjował akcję zawiązywania spółek mleczarskich na większą skalę, a chcąc skupić w jednym ręku tę akcję, powierzył organizację spółek biurowi Patronatu. O przygotowaniach poczynionych przez biuro Patronatu w celu spełnienia powierzonego mu zadania zdaje Wydział krajowy sprawę w osobnym przedłożeniu. Komisja gospodarstwa krajowego podnosi tutaj tę sprawę tylko dla uzupełnienia obrazu czynności w celu podniesienia mleczarstwa, wyraża jednak życzenie, aby przy tworzeniu spółek mleczarskich biuro Patronatu pozostawało w ścisłym porozumieniu z biurem mleczarskim.

Celem utworzenia podstawy dla organizacji handlowej produktów mleczarskich utrudnionej skutkiem niejednorodności, a czasem miernej jakości produktu, zajął się Wydział krajowy wprowadzeniem w życie stałych ocen masła, ułatwiających bezpośrednio oddziaływanie na kierunek i jakość produkcji. Sprawozdanie Wydziału krajowego podaje szczegółowy regulamin przeglądowych ocen masła, i program powołanego w tym celu Komitetu złożonego z delegatów obu Towarzystw rolniczych, Towarzystwa mleczarskiego i Wydziału krajowego. Komisja gospodarstwa krajowego poprzestaje zatem na wyrażeniu życzenia, aby oceny masła weszły jak najrychlej w życie.

Komisya gospodarstwa krajowego podnosi wreszcie, że skład biura mleczarskiego został w tym roku skompletowany, co pozwoliło na rozwinięcie intensywniejszej czynności w każdym kierunku programem biura objętym.

Odczyty i pouczenia, jakie miewał instruktor mleczarstwa na zebraniach oddziałów Towarzystw gospodarskich i Kółek rolniczych, obudziły żywe zajęcie i wpłynęły dodatnio na zakładanie mleczarni w dotychczasowych okolicach.

Komisya gospodarstwa krajowego przywiązuje wielką wagę do takich pouczeń informacyjnych i wyraża życzenie, aby jak najczęściej odbywać się mogły.

Podjęte wydawnictwo „Gazety mleczarskiej“ może również w tym kierunku oddać niezaprzeczone usługi.

Podczas tegorocznej dyskusji nad sprawozdaniem o podniesieniu chowu bydła na dniu 22. października 1904 postawił poseł Oleśnicki rezolucyę wzywającą Wydział krajowy, by poczynił kroki celem wprowadzenia praktycznej nauki serkarstwa i przerabiania nabiału w okolicach posiadających połoniny. Komisya gospodarstwa krajowego zauważa, iż jeszcze w czerwcu bieżącego roku wydelegował Wydział krajowy do wschodnio południowych Karpat instruktora mleczarstwa dla zbadania tamtejszych stosunków mleczarskich tak pod względem wyrobu masła jakoteż i bryndzy i że tym samym życzeniem posła Oleśnickiego wyrażonym w wyżej wymienionej rezolucyi stało się już zadość.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya gospodarstwa krajowego wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.

2. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby do kosztów założenia szkoły mleczarskiej w Rzeszowie przyczynił się jak najrychlej zasiłkiem z funduszków państwowych w wysokości połowy sumy kosztów.

3. Tem sprawozdaniem załatwiona została rezolucya posła Oleśnickiego z dnia 22. października 1904.

Przewodniczący :
Gorayski.

Sprawozdawca :
Brykczyński.

